

in Zijn
aven zou
Egypte
dat volk
Midde-
nd roept
ordt dan
n Jezus,

niet ge-
de Vader
voor ons
even, dat
nationale

loften te
het altijd
worden
belofte
den, was
leid wor-
worden.
hadden
hun leven
elk kind
is maar
zou den
loen toe-
Kanaän

MING.

EN

dscht te
prof. Dijk
ohn Knox,
omsche(!)

, C.R., 17,
aten: on-
afgo-
teer-
ouw tot de
zelf den
roomsche
den dienst
jaarwedde
g de oude

a zijn ant-
vat hij op

en hooren
Bazuin, 29
Letterlijk

Knox, den
doop van
den uitge-
sion Gods
den room-
Rome als

restie, van
op, nog op
shben. Hoe
reeds heb-
k's opinie
ver staat.
erken-
m is wel
juist. Het
het doo-
ist zou ik
als kerk).

, wat prof.
vies vroeg
?

ndelt niet,
kinderen,
teren of
idolo-
commu-

r den ver-

gewone, of
ormeel
f gero-
kindertjes.
oe het op
onze zen-
fier is een
lijke voor-
o wee, hij
Ginds is

een Soendanees, gedoopt, lid van de kerk, maar hij kan 't niet laten, er een grootere of kleinere collectie vrouwen op na te houden; soms „trouwt“ hij er gauw nog een bij, net voor hij gedoopt wordt, want daarna gaat 't niet meer..... Elders nog zoo'n broeder, gedoopt, lid van de kerk, maar teruggevallen in oude heidensche praktijken, paardendief, recidivist, of echtgenoot van een nieuw vrouwtje, genomen — 't was ook zoo verleidelijk en voor den landarbeid zoo voordelig — na den doop, ondanks de vermaning van dominee. Een geëxcommuniceerde.

Drie soorten, wil ik maar zeggen, waarvan iedere zending de gevallen weet bij tientallen, en waarover tot op den huidigen dag adviezen gevraagd worden aan de zendingen, aan zendingen, aan professoren in 't kerkrecht.

Nu, John Knox vroeg advies aan — Calvijn. De gevallen zijn natuurlijk in zóóverre onderscheiden, dat die zendingenarbeiders tot heidenen komen, die nog nooit van het christendom gehoord hebben, en dat Knox te maken had met een gereformeerde kerk, bijeengebracht uit wie met Rome hadden gebroken.

Maar evenmin als in zulke gevallen een zendingen-deputaat zou rapporteren, dat de nationale predikant in kwestie advies heeft gevraagd in zake den doop van heidensche kinderen, evenmin moet prof. Kuyper in „Hamabdi“ (bl. 126) of prof. Dijk in „De Bazuin“ rapporteren, dat Knox advies vroeg over den doop van roomsche kinderen. Het probleem was anders. Het ging over kinderen, die voor rekening der gereformeerde kerk lagen, maar waarvan de ouders allesbehalve sierlijke leden der kerk waren. De laatste definitie, die Knox geeft, is alvast duidelijk: hij zegt n.l., dat het gevallen betrof van kinderen, wier ouders nog niet met berouw (recipiscencia) zich weer onder de tucht (suhdiderint) der kerk geplaatst hadden, of, die, waar de ouders in zonden bleven (de geëxcommuniceerden n.l.) nog niet zelf mondig waren geworden.

Misschien is prof. Dijk in zijn weergave van de vraag, die Knox aan Calvijn gesteld heeft, in vertrouwen afgegeven op wat prof. Kuyper schreef in „Hamabdi“ (p. 126), die constateerde, dat met de door Knox als afgodendienaars aangediende lieden „roomschen bedoeld zijn“. Maar dat is niet bewezen. In zijn commentaar op 1 Cor. 5:11 (waar Paulus zegt, dat de geloovigen zich niet moeten vermengen..... met afgodendienaars), merkt hij op (49, 385), dat de betekenis van dat woord hier onzeker is. Hoe kan iemand, die den naam van Christus noemt, afgoden dienen? De een uitlegger, zegt nu Calvijn, neemt aan dat het hier gaat over menschen, die, evenals vroeger de Israëlieten en Samaritanen, slechts ten halve bekeerde waren; een andere exegoot meent op zijn beurt, dat Paulus hen op het oog heeft, die, hoewel den afgodendienst officieel afgezworen hebbende, toch uit menschenvrees in 't geheim er nog aan meededen. Calvijn kiest voor het laatste gevoelen; men moet zulke menschen wel uit de gemeente weren, maar aan den anderen kant toch ook de omstandigheden waaronder ze leven, niet uit het oog verliezen. En vervolgens is het ook voor ons doel van heden niet zonder betekenis, dat hij er aan toevoegt: „ik zeg dat daarom, opdat men niet meene, zoo uiterst streng te moeten optreden tegen hen, die heden ten dage verstrooid(!) zijn onder de pauselijke tyrannie (t'zijn dus verstrooide geloovigen, maar zwak! K. S.) en zich nog bezoedelen door allerlei verkeerde gebruiken; wel acht ik hen in dezen, zoo schrijft Calvijn, zwaar schuldig, en streng te bestraffen, en voortdurend te vermanen, om nu niet langer slechts ten halve Christus te volgen, maar ik zou ze niet willen excommuniceren, want ze leven onder andere omstandigheden“.

Ligt deze verklaring niet eerder voor de hand, óók voor die gevallen, waarover Knox Calvijn advies vraagt?

Volgt men deze lijn niet, dan krijgen we het eigenaardige geval, dat in Knox' aan Calvijn gestelde vraag roomsche kinderen (die dus niet voor de verantwoordelijkheid van de gereformeerde kerk liggen), zóómaar midden tusschen andere kinderen genoemd worden, die het wel doen (onechte kinderen, kinderen van geëxcommuniceerden). Volgt men daarentegen ónze opvatting, die Calvijn's eigen opinie uit den Corinthierbrief-kommentaar getrouw weergeeft, dan loopt de gedachtenketen in Knox' vraag om advies van een leien dakje.

Trouwens, het door Calvijn gegeven advies wijst in zijn letterlijken tekst duidelijk aan, dat het in Knox' geval inderdaad liep over kinderen van menschen, met wie de kerk zich eenmaal ingelaten had. Want (667), bijna aan het slot van zijn desbetreffend advies gekomen, waarschuwt Calvijn ertegen, dat men kinderen van den doop zou weren, waarvan het vaststaat, dat ze tot het huisgezin der kerk behooren! En dat met die „afgodendienaars“ geen roomschen, doch kerkleden (als

17) Hoc ideo dico, ne quis tam exacta severitate utendum putet in eos, qui hodie sub papae tyrannide dispersi vitiosis multis rebus se contaminant; quos ego quidem graviter peccare in hac parte dico, et severe redarguendos esse fateor; assidueque urgendo, ut se aliquando totos Christo consecrare discant: sed eo usque progredi non audeo, ut excommunicandos censcam; quia dissimilis est eorum ratio.

18) putamus nos breviter ostendisse, si rectissime a baptismo quot constat esse ecclesiam domesticos, nimis severam fore prohibitionem. Putamus... ostendisse; het zinnetje ziet dus rechtstreeks op wat voorafging: de beaantwoording van Knox.

hierboven omschreven) bedoeld zijn, blijkt hieruit, dat Calvijn zegt: bij elke nieuwe vermeerdering van hun gezin moet men ze scherp vermanen, om zich waarlijk den Heere te geven.¹⁹⁾ Wat die geëxcommuniceerden betreft, die moet men opwekken zich met de kerk te verzoenen.

In elk geval is dit wel duidelijk, dat Knox' vraag, Calvijn voorgelegd, door prof. Dijk, en vooraf (1907) ook door prof. Kuyper, onjuist is weergegeven. Het liep NIET over „roomsche kinderen“.

Nu eenmaal het probleem, dat Knox Calvijn voorgelegde, door de hoogleraren Kuyper en Dijk in hun pluriformiteitsverdediging niet juist gesteld is, ligt het voor de hand, dat zij ook Calvijn's advies niet recht verstaan.

Mijns inziens blijkt dat ook.

Calvijn antwoordt Knox (we verkorten, en vertalen dus niet letterlijk) ongeveer het volgende:

Niet zonder reden²⁰⁾ vraagt ge, of men kinderen van afgodendienaars en van geëxcommuniceerden tot den doop kan toelaten, in de periode²¹⁾, waarin de ouders nog geen betering des levens hebben bewezen²²⁾. Neen, waarlijk niet zonder reden, want de heilige dingen moet men heilig houden. En zeker is het, dat ze ontheiligd worden, als de heiligheid van dit mysterie (den doop) zonder onderscheid wordt toegekend aan buitenstaanders²³⁾ („doopen wat in het doophuis komt“! K. S.), of ook, als iemand wordt opgenomen in de kerk (door den doop) zonder goede doopgetuigen (om de stipulaties te kunnen aangaan) die men onder de wettige leden der kerk kan tellen.²⁴⁾ Omdat nu in de zaak van den doop eigen inzicht moet wijken voor de autoriteit van Gods gebod, moeten we in eerste instantie nagaan, wie het zijn, die Hij zelf roept tot den doop.

Welnu, de belofte geldt niet slechts het kruist van ledere geloovige in eersten graad; doch in duizend geslachten. Daaruit is het te verklaren, dat de kracht en de werking van den doop niet vernietigd is, ook al is onder het pausdom (dat wil dus zeggen: in de periode vóór de Reformatie! K. S.) de vromigheid des levens meermalen²⁵⁾ in nóg zoo toenemende mate schuil gegaan. Oorsprong zowel als betekenis van den doop moet men uit de belofte beoordeelen. Voor ons is het dan ook een uitgemaakte zaak, dat het uit heilige en vrome voorouders gesproten nageslacht, ook al waren voorouders of naaste ouders afvalligen, toch behoort tot het lichaam der kerk. Zoozeer het een slecht en dwaas bijgeleed was onder het pausdom (vóór de Reformatie, K. S.) aan Joden en Turken maar de kinderen te ontstelen of onder hun handen weg te rukken, en ze dan maar een-twee-drie te gaan doopen (denk aan moeilijkheden op het zendingsterrein, K. S.), zoo is het aan den anderen kant toch een tekort doen aan het recht der kinderen, als men daar, waar de christelijke belijdenis niet geheel verdwenen of uitgedoofd is, de kinderen weert van het gemeenschappelijk symbool (den doop, K. S.). Want het is niet billijk, als uit oorzaak van later ingetreden bederf der ouders, de loop der goddelijke genade zou worden afgebroken, indien n.l. God drie eeuwen of nóg langer geleden hen verwaardigd heeft te worden aangenomen als zijn kinderen. Om kort te gaan, evenals van ledere gedoopte geldt, dat hij niet tot den doop toegelaten wordt alleen maar ter wille van den éénen man, die zijn vader is, doch vanwege Gods in de geslachten dóórgaande verbond, zoo kan men ook de kinderen van de kerk niet weren, alleen maar ter oorzaak van één ouder.

Maar, — natuurlijk moet er iemand zijn, die als doopgetuige optreedt. Want niets is meer verkeerd, dan dat men in het lichaam van Christus zou inlijven zoodanigen, van wie men niet hopen kan, dat zij zijn discipelen zullen wezen. Meldt uit den kring der verwanten niemand zich, om de vereischte garantie te stellen en de zorg voor de opvoeding op zich te nemen, dan wordt alles een vertooning en dan wordt de doop ontheiligd. In elk geval evenwel waarin na behoorlijke stipulatie een kind gepresenteerd wordt, schijnt ons elke noodzaak van afwijzing afwezig. Men bedenke bovendien, dat we in een periode van overgang leven, vanwege de reformatie der kerk, en dat dit een heel verschil meebrengt tegenover den tijd, waarin de kerk wel en deugdelijk is geïnstituëerd en ingericht.

Hieraan knoopt Calvijn dan de opmerking vast, dat men in zulk een overgangstijd nog wel met gemakkelijke condities kan volstaan, maar dat straks, heeft eenmaal de toestand zich geconsolideerd, de lijn weer strakker moet worden gehouden, en de ouders zelf de eerst aangewezenen zijn, om de stipulaties aan te gaan.

Tot zoover Calvijn's advies aan Knox.

We constateren — en nu men mij, met de beste bedoelingen natuurlijk, wil tegenhouden in wat ik zie als reformatie der kerk, moet men van mij verdragen, dat ik, die niemand aanviel, eindelijk maar ronduit spreek — we constateren dus het volgende:

a) het ging niet over den doop van roomsche kinderen, maar over moeilijke gevallen, zooals we die op het zendingsterrein, bij de evangelisatie, ja soms zelfs

19) non negamus, idololatrias, quoties nascuntur ipsis liberi, acriter monendos et stimulandos esse, ut se Deo vere adificant.

20) merito.

21) donec.

22) donec recipiscant parentes sint testati.

23) alienis, die buiten het verbond staan.

24) sine idoneis sponsoribus, et qui numerari queant inter legitimis ecclesiae cives.

25) pietatis interruptio, quae grassata est in papatu.

Recept.

Het medisch-hygiënisch element heeft ook zijn vertegenwoordigers op onze markten. Witgeest trekken zij kiezen en snijden likdoorns. Het is hier het terrein der panacee's, der wondermiddelen, die alle kwalen genezen. Het gilde heeft zich in de laatste jaren uitgebreid, maar de oude garde sterft uit. Tot die oude garde behoorde mijn vriend Appelman.

Wie kon als hij met bestudeerde langzaamheid zijn colbertje met de groezelwitte operatiejas verwisselen? De jas, die wel biervlekken, maar nimmer bloedspatten gezien had! Schijnbaar onverschillig voor de belangstelling van het publiek, knipte hij zijn koffer open en begon z'n instrumenten uit te stallen. Klezentangen, vijlen, messen werden zoo schrikbaar mogelijk getaleerd. Maar ze zouden geen dienst doen. Met hoeveel minachting beet hij het er uit: „die Amerikaansche moordenaars-machines“.

Appelman's eenige instrument was een kippenveer en zijn pharmacoteek bevatte niets anders dan „zinkingssnuif“ in pakjes van een dubbeltje. Goede raad is hier niet duur!

Eens stond hij naar mij te luisteren met een aandacht, waarop ik bij hem stellig niet gerekend had. Zelfs sprak hij mij aan „na den dienst“. Toen begreep ik ook de reden van zijn opvallende belangstelling.

„Heb ik 'om niet gekend jullie professor Brummelkamp? Nah een edele man als dat was! Heeft Appelman niet in zijn huiskamer gezeten in Kampen en heeft ie met Appelman niet uren gepraat over de profeten? Geef me een blaadje, jongen, zal ik het niet lezen? Moesten jullie allemaal zoo wezen als professor Brummelkamp!“ En met een hartelijken handdruk verdween „de dokter“.

Wat kan de invloed van een blijmoedig getuige des Heeren toch groot zijn! „Vader Brummelkamp“ is in 1888 ontslapen. Hoevele jaren moesten niet liggen tusschen de ontmoeting met Appelman en ons gesprek op de markt, nu enkele jaren geleden! Maar de indruk was niet vergeten. „Het eene oor in, het andere uit!“ zoo denken wij meestal dat het gaat. Heel verstandig geredeneerd, o ja. En heel ongelooft. We willen wel zaaien, maar dan ook de vruchten zien op de fruitschaal van het jaarverslag. Dit enkele staaltje laat weer eens zien, dat het meestal anders gaat.

Er is ook nog een andere kanttekening te maken bij het gesprek met Appelman.

Denken wij vaak aan de mannen, die God tot zulk een grooten zegen heeft gesteld? Aan die merkwaardige geschiedenis onzer kerken, door Van Oosterzee eens samengevat in de woorden: „de braambosch werd niet verleerd“. Ik meen, dat die geschiedenis in vele opzichten ook verrassen zou in betrekking tot de evangelisatie. Dat men een open oog had voor „de prediking in missionairen zin“, zooals Dr Brummelkamp het uitdrukt in de levensbeschrijving zijns vaders. Als een bevoegde eens de verstrooide garven op dit veld wilde samenlezen, zou de oogst zeker meevallen.

Aan de meeste recepten van Appelman hecht ik geen groote waarde. Maar dien middag heeft hij ons een ongeschreven recept gegeven, dat ik met een gerust geweten parafeeren durf: Moeten jullie allemaal zoo wezen als professor Brummelkamp! N. B.

in ons eigen kerkelijk leven nog altijd tegenkomen;

b) de regel, dien Calvijn stelt, erkennen we allemaal;

c) prof. Kuyper in „Hamabdi“ had dan ook beter gedaan, geen betoog te leveren, zooals hij op bl.125—130 deed, tensinde te bewijzen, dat er „een kruuse tegenspraak“ (door hem daarna overbrugd) is tusschen twee adviezen van Calvijn; te weten, dít advies aan Knox, en het andere, verstrekt aan Farel, en waarin Calvijn (ik volg nu verder zonder controle „Hamabdi“) het een dwaasheid acht, „hen te doopen, die niet gerekend kunnen worden, leden te zijn van onze gemeenschap; daar de kinderen der papisten hieronder behooren, zoo zien we niet in, dat het geoorloofd is hun den doop te bedienen“. Want — blijkens het slot van zijn advies aan Knox, dat prof. Kuyper blijkbaar niet ten einde toe gelezen heeft, heeft Calvijn het over kinderen der papisten niet gehad;

d) prof. Dijk heeft, nadat „Hamabdi“ door zijn haastige lezing Calvijn's betoog een kwart slag den verkeerden kant uit heeft doen gaan, van dien kwart slag een halven gemaakt, door, wél het advies aan Knox, maar niet dat aan Farel te vermelden in „De Bazuin“ (1939);

e) dat het verbond Gods in de dagen vóór de Reformatie niet verdwenen was, is een waarheid, die niemand onder ons betwist. De kerk is er altijd geweest. Anselmus reken ik ook tot „mijn“ kerk, duizenden anderen eveneens. 't Probleem is niet, of het verbond Gods vóór de Reformatie onder de pa-